

De man die zijn sport oversteeeg

Jim Brown van Cleveland Browns, 87 jaar geworden, in actie tegen Chicago Cardinals in 1958. © AP

Ik heb ook mannen geslagen.”

Dat antwoordde Jim Brown aan een journalist die hem vroeg wat hij ervan vond dat hij ooit een paar keer was opgepakt na vrouwen te hebben geslagen. Ik begin dit stukje opzettelijk met wat ze dit weekend in de Amerikaanse kranten zijn zwakke punten hebben genoemd. Jawel, Brown stond bekend als de eerste *angry black man* in de sport en die boosheid trok hij weleens door in de maatschappij, of achter zijn eigen voordeuren.

Brown, die dit weekend overleed, was *a man in full*, met zwakheden, met sterktes, maar vooral met meer persoonlijkheid dan velen lief was. En als *The New York Times*, de bijbel van de überwoekendheid, hem mag bejubelen, dan kunt u dit stukje er ook voor lief bij nemen.

Brown speelde American football, was meermaals MVP en miste negen jaar lang geen enkele wedstrijd. In één verkiezing van de beste speler van de twintigste eeuw eindigde hij eerste, in een andere verkiezing tweede, na de quarterback Jerry Rice.

Brown was de eerste zwarte überman die zijn sport oversteeeg, meer dan honkbalspeler Jackie Robinson, die zijn bekendheid beantwoordde met timideit. Geen enkele footballspeler zou na Brown nog die uitstraling kennen, wel een basketbalspeler. Brown was de wegberijder voor Michael Jordan twintig jaar later.

Timideit was aan hem niet besteed. Tegenover zijn bekendheid zette hij gulzigheid. Corporate USA hield van hem, heel Amerika hield van hem en zelfs zij die niet van hem hielden konden zijn onverzettelijkheid op cruciale momenten wel waarderen.

Op de top van zijn footballcarrière ging hij in op een aanbieding voor een bijrol in een film, *Rio Conchos* uit 1964, en dat zou het einde van zijn sportieve loopbaan betekenen. In de zomer van 1966 filmde hij in Engeland *The Dirty Dozen*, een oorlogsfilm van Robert Aldrich met onder meer Lee Marvin, Charles Bronson, Telly Savalas, John Cassavetes en Robert Ryan.

Het draaien van die film liep een beetje uit door het slechte weer en Brown liet zijn team Cleveland Browns weten dat hij wellicht iets later zou aansluiten bij het eerste trainingskamp. Waarop de eigenaar reageerde met: “Voor elke dag afwezigheid, verwacht maar een boete.”

Brown, in alle statistieken van de NFL bij de besten, op de top van zijn kunnen en algemeen be-

schouwd als de beste speler ooit, schreef toen maar een brief naar de eigenaar met de melding dat hij per direct stopte met football. Op 14 juli riep hij de pers bij elkaar in Londen op de filmset. “*I quit*, door oorzaken buiten mijzelf.” Een week later gaf hij een interview aan *Sports Illustrated* waarin het ging over respect voor zwarte atleten en zwarten in het algemeen.

Brown was definitief een nieuwe richting ingeslagen, die van activist. Hij richtte de Negro Industrial and Economic Union op, een investeringsvehikel voor minderheden die een business wilden beginnen. In zijn kantoren ging op 4 juni 1967 de Cleveland Summit door, ook bekend als de Ali Summit, de eerste openlijke uiting van zwarte atleten die hun ondergeschikte rol niet langer pikten.

De aanleiding was bokser Muhammad Ali, die zijn zwaargewichttitel kwijtspeelde omdat hij dienst weigerde. Daaraan hebben ze niks kunnen veranderen, maar de plejade aan vedetten die daar

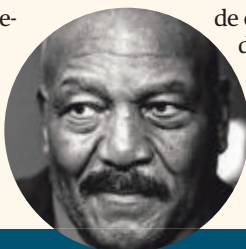
present gaf heeft de Amerikaanse sport voorgoed veranderd. Van de grote vier die daar aan tafel zaten (Jim Brown, NBA-ster Bill Russel, Muhammad Ali en basketballer-student Lew Alcindor) is nu alleen die laatste nog in leven.

Alcindor zou een jaar later, na de moord op Martin Luther King, weigeren om deel uit te maken

van de door blanken gedomineerde Amerikaanse olympische selectie en in 1971 zou hij moslim worden en zijn naam veranderen in Kareem Abdul-Jabbar. Het zou decennia duren vooraleer hij weer mainstream werd in de VS.

Brown niet, die bleef ondanks zijn openlijk activisme zeer gevraagd. In 1969 zou hij in een film (*110 Rifles*) de eerste seksscène spelen tussen een zwarte acteur en een blanke actrice (Raquel Welch). Die heeft weinig om het lijf maar wie de scène wil zien, één adres: Tnaflix.com, na twee expliciete pornofilmpjes, waarvoor excuus. In 1988 richtte Brown dan Amer-I-Can op, met leerprogramma's voor kansarme jeugd die in risicovolle omgevingen opgroeit of in de bak belandt.

Wie maar niet genoeg krijgt van dit lesje sport-sociologie en over die opmerkelijke zwarte sport-icoenen die hun wereld hebben veranderd nog veel meer wil te weten komen, op Netflix staat de uitstekende documentaire *Bill Russell: Legend*. Nog een tip: zoek op LeBron James en Jim Brown en kijk hoe de grote LBJ in de finales van 2015 de nog grotere Brown, ooit zijn posterheld, groet.

Jim Brown was de wegberijder voor Michael Jordan twintig jaar later